

ХУЛОСАИ

комиссияи экспертии шурои диссертационии 6D.KOA-123-и назди Донишгоҳи миллии Тоҷикистон оид ба диссертатсияи Қаландарзода Сарабек Давлатёр дар мавзӯи «Нақши ВАО дар инъикоси равобити мутақобилаи Тоҷикистони соҳибистиклол ва мамолики арабзбони Халичи Форс (Шоҳигарии Арабистони Саудӣ, Қатар, Амороти Муттаҳидаи Араб)» барои дарёфти дараҷаи илмии доктори илмҳои филологӣ аз рӯи ихтисоси 6.2.23. Рӯзноманигории байналмилалӣ

Диссертатсияи доктории Қаландарзода Сарабек Давлатёр ба таҳқиқи яке аз мавзӯҳои муҳим – омӯзиши нақши ВАО дар инъикоси равобити мутақобилаи Тоҷикистони соҳибистиклол ва мамолики арабзбони Халичи Форс бахшида шудааст.

Аҳаммияти ин кори диссертационӣ аз он иборат аст, ки ВАО, хосса агентҳои иттилоотӣ дар раванди оммавигардонии муносибатҳои гуногунҷанбаи Ҷумҳурии Тоҷикистон бо кишварҳои араби Халичи Форс нақши муҳим дорад ва инро таҷрибаи ҳамкорӣҳои ин кишварҳо собит месозад.

Навгонии илмии диссертатсия дар он зоҳир меёбад, ки дар диссертатсия бори аввал нақши ВАО дар инъикоси муносибату ҳамкорӣҳои Тоҷикистон бо кишварҳои араби Халичи Форс таҳқиқ шудааст. Дар робита ба ин дар диссертатсия омилҳои таҳкимсози муносибатҳои Тоҷикистон бо кишварҳои араби Халичи Форс баррасӣ гардида, нақши васоити ахбори оммаи ин кишварҳо дар инъикоси раванди ташаккул ва рушди ҳамкорӣҳои дучониба, бо назардошти мавқеъ ва муносибати расонаҳо, хусусиятҳои мавзӯиву мундариҷавӣ ва шакливу жанрии матолиб муайян карда шудааст. Аз ин рӯ, мавзӯи мавриди таҳқиқиро аз назари интиҳоб метавон муҳимму арзишманд донист, зеро доир ба нақши ВАО дар инъикоси равобити мутақобилаи Тоҷикистони соҳибистиклол ва мамолики араби Халичи Форс баъзе пажӯҳишҳои ҷузъӣ ба анҷом расида бошад ҳам, аммо то ҳол паҳлуҳои гуногуни ҳамкорӣҳои ин кишварҳо мавриди таҳқиқи диссертационӣ қарор нагирифтааст.

Аз муҳтавои диссертатсия маълум мегардад, ки Ҷумҳурии Тоҷикистон дар доираи сиёсати хориҷии худ бо мамолики араб, чи дар асоси муносибатҳои дучониба ва чи дар заминаи ҳамкорӣҳои бисёрҷониба, самтҳои афзалиятноки ҳамкорӣҳоро муайян намудааст. Дар замони соҳибистиклолии Тоҷикистон муносибатҳо бо аксарияти кишварҳои араб, бахусус, кишварҳои араби Халичи Форс рушд ва таҳким ёфтааст.

Диссертатсияи Қаландарзода Сарабек Давлатёр аз муқаддима, чор боб ва хулосаю рӯйхати адабиёт иборат аст.

Ҳамчунин, дар диссертатсия мавқеи кишварҳои араб дар фазои геополитикии ҷаҳони муосир баррасӣ шуда, ҷанбаҳои таърихӣ ва вазъи кунунии муносибатҳои Тоҷикистон бо кишварҳои араби Халиҷи Форс муайян гардидааст. Муаллиф вежагиҳои агентҳои иттилоотии кишварҳои араб (ШАС, АМА, Қатар)-ро муайян намуда, таносуби инъикоси равобити дипломатӣ, сиёсӣ, иқтисодӣ ва фарҳангиро дар заминаи ҳамин агентҳо баррасӣ кардааст. Ҳамчунин имиҷи Тоҷикистон ва кишварҳои араби мавриди таҳқиқ дар агентҳои иттилоотии мутақобила нишон дода шудааст.

Дар диссертатсия инъикоси ҳаводиси Тоҷикистон дар расонаҳои кишварҳои араби Халиҷи Форс ва бозтоби рӯйдодҳои ин кишварҳо дар ВАО-и Тоҷикистон ба таври муқоиса пажӯҳиш шудааст.

Омӯзиш ва таҳқиқи маводди расонаҳои кишварҳо собит менамояд, ки тайи солҳои охир муносибат ва ҳамкориҳои гуногунҷанбаи Тоҷикистон бо кишварҳои араб (ШАС, АМА ва Қатар) дар сатҳи хуб қарор дошта, дар ҳоли рушд аст. Робитаҳои сиёсии Тоҷикистон бо кишварҳои фавқуззикр, махсусан, пас аз ифтитоҳи сафоратҳо ва сафарҳои ҷандинқаратаи Президенти Тоҷикистон ба ин давлатҳо, вусъат ва таҳким ёфта, муносибатҳои дучониба ба марҳилаи сифатан нав ворид шудааст.

Диссертант ҳангоми пажӯҳиш аз методҳои таърихӣ, тавсифӣ, муқоисавӣ, омӯрӣ ва таҳлили контентӣ истифода кардааст. Ҷолиб он аст, ки дар диссертатсия маводди дар агентҳои иттилоотӣ доир ба мавзӯ ҷопшуда сол ба сол бо овардани омори дақиқ ба таври муфассал муқоиса шудааст.

Саҳми шахсии муаллифи диссертатсия, инчунин, дар таълифоти марбут ба мавзуи мавриди назар анҷом додаш, ки дар қолаби монография ва мақолаҳои илмӣ ба таъъ расидаанд, айён аст.

Дар хулосаи диссертатсия натиҷаҳои таҳқиқи Қаландарзода С.Д. маҷмуан баён шуда, феҳристи адабиёт тибқи меъёр ва талаботи ҷорӣ мурағтаб гардидааст.

Диссертатсия ба талаботи бандҳои 31, 33-и Тартиби додани дараҷаҳои илмӣ, ки бо Қарори Ҳукумати Ҷумҳурии Тоҷикистон аз 30-юми июни соли 2021, таҳти № 267 тасдиқ шудааст, мутобиқат мекунад. Он дорои мазмун ва мантиқи ягонаи дохилӣ мебошад. Натиҷа ва нуктаҳои илмии барои ҳимояи тақрорӣ пешниҳодшуда аз саҳми шахсии муаллифи диссертатсия дарак медиҳанд.

Мавзӯ ва мазмуни таҳқиқи диссертатсионӣ бо шиносномаи ихтисоси илмии 6.2.23. Рӯзноманигории байналмилалӣ мувофиқ мебошад.

Мухтавои асосии диссертатсия дар 1 монография ва 28 мақолаи муаллиф, аз ҷумла 21 мақолаи дар маҷаллаҳои тақризшавандаи Комиссияи олии аттестатсионии назди Президенти Ҷумҳурии Тоҷикистон ҷопшуда инъикос ёфтааст. Автореферати диссертатсия ва мақолаҳои нашркардаи унвонҷӯ фарогири мазмуну муҳтавои диссертатсия мебошанд. Мақолаҳои илмии интишорёфтаи муаллиф ва теъдоди маводди ҷопшуда ба талаботи бандҳои 34 ва 35-и Тартиби додани дараҷаҳои илмӣ мувофиқат менамоянд.

Дар матни диссертатсияи Қаландарзода Сарабек Давлатёр истифодаи мавод бидуни ишора ба муаллиф ё маъхаз ба назар намерасад. Ин аз риояи банди 37-и Тартиби додани дараҷаҳои илмӣ гувоҳӣ медиҳад.

Дар хулосаи диссертатсия дастовардҳои таҳқиқ ва моҳияти масъалаҳои меҳварӣ зикр ёфта, дурнамои мавзӯи кори диссертатсионӣ таъйин гардидааст.

Аҳаммияти таҳқиқ, навгониҳои илмии диссертатсия ва арзиши назарию амалии онро ба эътибор гирифта, комиссияи экспертӣ ба чунин хулоса омад, ки диссертатсияи доктории Қаландарзода Сарабек Давлатёр дар мавзӯи «Нақши ВАО дар инъикоси равобити мутақобилаи Тоҷикистони соҳибистиклол ва мамолики арабзабони Халиҷи Форс (Шоҳигарии Арабистони Саудӣ, Қатар, Амороти Муттаҳидаи Араб)» кори таҳқиқии анҷомёфта ҳисобида шуда, ба талаботи Комиссияи олии аттестатсионии назди Президенти Ҷумҳурии Тоҷикистон ҷавобгӯ мебошад. Бинобар ин, диссертатсияи мазкурро барои дарёфти дараҷаи илмии доктори илмҳои филологӣ аз рӯйи ихтисоси 6.2.23. Рӯзноманигории байналмилалӣ ба ҳимояи тақрирӣ пешниҳод кардан ҷоииз аст.

Комиссияи экспертӣ дар асоси банди 60-и Тартиби додани дараҷаҳои илмӣ пешниҳод менамояд:

1. Диссертатсияи Қаландарзода Сарабек Давлатёр дар мавзӯи «Нақши ВАО дар инъикоси равобити мутақобилаи Тоҷикистони соҳибистиклол ва мамолики арабзабони Халиҷи Форс (Шоҳигарии Арабистони Саудӣ, Қатар, Амороти Муттаҳидаи Араб)» барои дарёфти дараҷаи илмии доктори илмҳои филологӣ аз рӯйи ихтисоси 6.2.23. Рӯзноманигории байналмилалӣ дар ҷаласаи шурои диссертатсионии 6D.KOA-123-и назди Донишгоҳи миллии Тоҷикистон тариқи овоздиҳии ошкоро ба ҳимояи тақрирӣ қабул карда шавад.

2. Комиссияи экспертӣ муҳаққиқони зеринро, ки корҳои илмӣ-таҳқиқӣшон ба ихтисоси 6.2.23. Рӯзноманигории байналмилалӣ мувофиқатдоранд, ба ҳайси муқарризони расмӣ пешниҳод менамояд:

– **Муъминҷонов Зулфиддин** – доктори илмҳои филологӣ, профессори кафедраи журналистикаи телевизион ва радиошунавонии МДТ-и

«Донишкадаи давлатии фарҳанг ва санъати Тоҷикистон ба номи Мирзо Турсунзода»;

– **Ҳамидиён Илҳомҷон Иномзода** – доктори илмҳои филологӣ, профессори кафедраи забон ва фарҳанги Донишгоҳи байналмилалӣ сайёҳӣ ва соҳибқории Тоҷикистон;

– **Сайидзода Зафар Шералӣ** – доктори илмҳои таърих, мудири шуъбаи ИДМ-и Институти омӯзиши масъалаҳои давлатҳои Осиё ва Аврупои АМИТ.

3. Ба сифати муассисаи пешбар **Муассисаи таълимии байнидавлатии маълумоти олии «Донишгоҳи (славянӣ) Россия ва Тоҷикистон»** пешниҳод мешавад.

4. Барои гузоштани эълони ҳимояи такрорӣ, матни диссертатсия ва автореферати он дар сомонаҳои Донишгоҳи миллии Тоҷикистон ва Комиссияи олии аттестатсионии назди Президенти Ҷумҳурии Тоҷикистон иҷозат дода шавад.

5. Барои чопи автореферат бо ҳукуқи дастанвис ва ирсол гардидани он ба суроғаҳои таъйиншуда иҷозат дода шавад.

Раиси комиссияи эксперти

доктори илмҳои филологӣ, профессор,
узви шурои диссертатсионӣ

Солеҳов Нуралӣ Назарович

Аъзои комиссияи эксперти

доктори илмҳои филологӣ, дотсент,
узви шурои диссертатсионӣ

Ҳасанова Таҳмина Ғаюровна

доктори илмҳои филологӣ, профессор,
мудири кафедраи филологияи араби
факултети забонҳои Осиё ва
Аврупои ДМТ

Раҷабова Марҳабо Тӯхтасуновна

« 4 » июли соли 2026